M.A. 2nd Semester Examination, 2025

SANSKRIT

PAPER—SANS-203

Full Marks : 50

Time : 2 hours

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागर्या च समाधेयाः

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

1. श्रीहर्षप्रणीतस्य नैषधचरितमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गमाश्रित्य दमयन्त्याः नलं प्रति कीदृशः पूर्वरागः तत् सविस्तरं प्रस्तूयताम् । 10

अथवा

नैषधचरितमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गोत्तरार्द्धे वर्णितस्य हिरण्यमयहंसस्य करुणविलापः उपवर्ण्यताम् ।

2. कयोश्चिद् द्वयो: व्याख्या कार्या — 5 × 2

(क) अमुष्य विद्या रसनाग्रनर्तकी
त्रयीव नीताङ्गगुणेन विस्तरम् ।
अगाहताष्टादशतां जिगीषया
नवद्वयद्वीपपृथग्जयश्रियाम् ।।

(ख) पदैश्चतुर्भि: सुकृते स्थिरीकृते
कृतेऽमुना के न तप: प्रपेदिरे ?
भुवं यदेकाङ्घ्रिकनिष्ठया स्पृशन्
दधावधर्मोऽपि कृशस्तपस्विताम् ।।

(ग) यथोह्यमान: खलु भोगभोजिना
प्रसह्य वैरोचनिजस्य पत्तनम् ।
विदर्भजाया मदनस्तथा मनो
नलावरुद्धं वयसैव वेशित: ।।

3. किं नाम दूत-काव्यम् ? दूतकाव्येषु मेघदूतस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम् । 10

अथवा

मेघदूतमनुसृत्य उज्जयिन्या: सौन्दर्यं वर्ण्यताम् ।

4. कयोश्चिद् द्वयोः व्याख्या कार्या — 5 × 2

(क) प्रत्यासन्ने नभसि दयिताजीवितालम्बनार्थी,
जीमूतेन स्वकुशलमयीं हारयिष्यन् प्रवृत्तिम् ।
स प्रत्यग्रैः कुटजकुसुमैः कल्पितार्घाय तस्मै,
प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनं स्वागतं व्याजहार ।।

(ख) वक्रः पन्था यदपि भवतः प्रस्थितस्योत्तराशां
सौधोत्सङ्गप्रणयविमुखो मा स्म भूरुज्जयिन्याः ।
विद्युद्दामस्फुरणचकितैस्तत्र पौराङ्गनानां
लोलापाङ्गैर्यदि न रमसे लोचनैर्वञ्चितोऽपि ।।

(ग) विद्युत्वन्तं ललितवनिताः सेन्द्रचापं सचित्राः
संगीताय प्रहतमुरजाः स्निग्धगम्भीरघोषम् ।
अन्तस्तोयं मणिमयभुवस्तुङ्गमभ्रंलिहाग्राः
प्रासादास्त्वां तुलयितुमलं यत्र तैस्तैर्विशेषैः ।।

[Internal Assessment — 10 Marks]